

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح بند (۲) ماده (۲۷) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی
و بند (۲) ماده (۳۶) قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران»
(دوفوریتی)

مقدمه

براساس بند «۲» ماده (۲۷) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۲ و بند «۲» ماده (۳۶) قانون انتخابات جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۴/۴/۵، سن رأی‌دهندگان ۱۵ سال تمام است گروهی از نمایندگان محترم با ارائه طرحی به مجلس خواهان اصلاح حداقل سن رأی‌دهندگان از ۱۵ سال تمام و ورود به سن ۱۶ سالگی به ۱۸ سال تمام گردیده‌اند.

رأی دادن عملی تشریفاتی و حقوقی است که شهروندان با انجام آن طبق ضوابط و شرایط قانونی به گزینش رئیس جمهور یا نمایندگان می‌پردازند. رأی‌دهنده ضمن این عمل حقوقی - سیاسی، در حقیقت با برگزیدن نماینده یا نمایندگان، در اداره امور سیاسی جامعه خود مشارکت می‌کند.

برای مشارکت در رأی دادن، رأی‌دهنده باید به سنی رسیده باشد که مبین بلوغ و نیز، پختگی فکری او بوده، حقوق و تکالیف خود را بشناسد و در زمینه مسائل سیاسی، سنجیده و عاقلانه تصمیم بگیرد. لذا یکی از محدودیت‌های موجه، پیش‌بینی حداقل سن لازم برای رأی دادن است. بررسی وضعیت کشورهای مختلف نشان می‌دهد که حداقل سن رأی دادن ۱۸ سال تمام به بالاست و کشورهای که در آن‌ها سن رأی‌دهندگان در انتخابات نمایندگان کمتر از ۱۸ سال باشد، خیلی کم است.

مطالعه تطبیقی سن رأی‌دهندگان در برخی کشورها

بررسی‌های به عمل آمده در مورد حداقل سن رأی‌دهندگان در ۳۴ کشور مورد مطالعه نشان می‌دهد که:

۱. از میان ۱۰ کشور آسیایی، ۸ کشور اروپایی، ۶ کشور آمریکایی و ۱۰ کشور آفریقایی، میانگین سن رأی دادن در دو قاره آسیا و آفریقا مشابه و برابر ۱۹/۱ سال می‌باشد.
۲. پایین‌ترین میانگین مربوط به قاره اروپا با ۱۸/۲۵ سال می‌باشد و پس از آن قاره آمریکا با ۱۸/۵ سال قرار دارد.

۳. در بین کشورهای مورد مطالعه، در چهار کشور سوریه، پاکستان، بنگلادش و چین حداقل سن رأی‌دهندگان مشابه و ۱۸ سال است.

۴. از مجموع کشورهای منتخب مورد مطالعه، کشور ژاپن با ۱۵ سال در ردیف بالاترین حداقل سن و جمهوری اسلامی ایران با ۱۵ سال در پایین‌ترین حداقل سن برای رأی دادن در انتخابات قرار دارند. به این ترتیب حداقل سن رأی دادن در جمهوری اسلامی ایران از همه کشورهای منتخب مورد مطالعه در قاره‌های آسیا، اروپا، آمریکا و آفریقا، پایین‌تر است.

بررسی و ارزیابی طرح

الف) دلایل موافقین ۱۵ سال تمام

۱. از بین رفتن فرصت خوب رشد و بلوغ سیاسی برای جوانان

۲. کاهش انگیزه برای توجه به مسائل اجتماعی و تحولات کشور در این گروه از جوانان

۳. بی‌ضرر بودن شرط سنی کنونی

۴. کاهش میزان مشارکت مردمی در صورت حذف این گروه از جوانان

ب) دلایل موافقین افزایش سن رأی‌دهندگان

۱. کم‌تجربگی نوجوانان برای تشخیص اهمیت مشارکت سیاسی

۲. افزایش کیفیت انتخابات

۳. افراد در سنین پایین‌تر بیش‌تر تابع احساسات و کم‌تر تابع ملاک و معیارهای عقلانی هستند

۴. گرایش افراد در سنین پایین‌تر به گرایش‌های تند به جای تمایل به برنامه‌ها و طرح‌ها

۵. امکان ایجاد تلاطم در کشور به دلیل گرایش‌های شتاب‌آلود سیاسی افراطی و احساسی در اثر رأی نوجوانانی که

بیش‌تر تحت تأثیر شعارهای بدون پشتوانه قرار می‌گیرند

۶. لزوم توجه به تجربه جهانی در مورد حداقل سن رأی‌دهندگان

۷. لزوم آگاهی بر مسئولیت‌های اجتماعی و صلاحیت قضاوت اظهارنظر معقول و منطقی در امور سیاسی، به تعبیر قرآن

کریم، سن بلوغ با سن رشد متفاوت است و برخی مسئولیت‌ها منوط بر رسیدن به سن رشد است.^۱

۸. مصوبه مجلس در مورد رأی‌دهندگان به شوراها به ۱۸ سال و نیاز به پختگی و تعقل بیش‌تر در رأی به نمایندگان

مجلس و ریاست جمهوری

۹. استفاده از حقوق سیاسی (مانند حق رأی دادن) حداقل باید در سنی آغاز شود که حقوق مدنی اعطا می‌شود لذا از

آن‌جایی که حقوق مدنی و اجتماعی عمدتاً در ۱۸ سالگی به فرد داده می‌شود مثل حق دریافت گواهینامه رانندگی، گذرنامه،

افتتاح و استفاده از حساب بانکی بهتر است حق رأی دادن نیز با آن منطبق باشد

۱۰. افزایش یا کاهش حداقل سن رأی‌دهندگان مستقیماً متوجه قشر عظیمی از دانش‌آموزان کشور است؛ لذا در صورت

تصویب این طرح، آموزش و پرورش کشور از سیاسی‌کاری و سیاست‌زدگی احتمالی نجات یافته و به رسالت اصلی خود

خواهد پرداخت، زیرا ممکن است تغییر اکثر قریب به اتفاق کادر آموزش و پرورش پس از هر انتخابات، ناشی از همین امر باشد

نتیجه‌گیری

اگرچه شاید بدو افزایش سن انتخابات منجر به کاهش مشارکت در انتخابات به شکل مطلق می‌شود، ولی تأثیری در نرخ

مشارکت ندارد. به نظر می‌رسد با توجه به هرم سنی کشور در میان مدت نگرانی در این خصوص بی‌مورد است، به علاوه

مزایای طرح به معایب آن برتری دارد. لذا طرح مذکور، یعنی تعیین حداقل سن ۱۸ سال تمام برای رأی‌دهندگان در انتخابات

مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری با ملاحظات جمیع جهات و از منظر کارشناسی و حقوق سیاسی، متناسب با

مقتضیات کشور بوده و نتیجتاً مثبت ارزیابی می‌گردد.

۱. نساء، آیه ۶.